

Epidemiologisk lägesbild 2023-03-31

AKTUELL SJUKDOM

Infektion med schmallenbergvirus

SAMMANFATTNING

Schmallenbergvirus har bekräftats på två dödfödda kalvar och ett dödfött lamm i december 2022 och mars 2023. De fall som nu påvisats har smittats under föregående vektorsäsong, och talar för att smitta cirkulerade i landet under sommaren 2022. Detta är första gången viruset påvisats i Sverige sedan 2013. Eftersom en stor andel av djurpopulationen inte exponerats för schmallenbergviruset tidigare finns det en risk för att fler fall kommer att dyka upp och sannolikt att de som diagnosticeras utgör en liten del av det sanna antalet smittade. Det är idag svårt att förutspå hur situationen kan komma att utvecklas, men det går inte att utesluta det kan komma att ske större utbrott i framtiden.

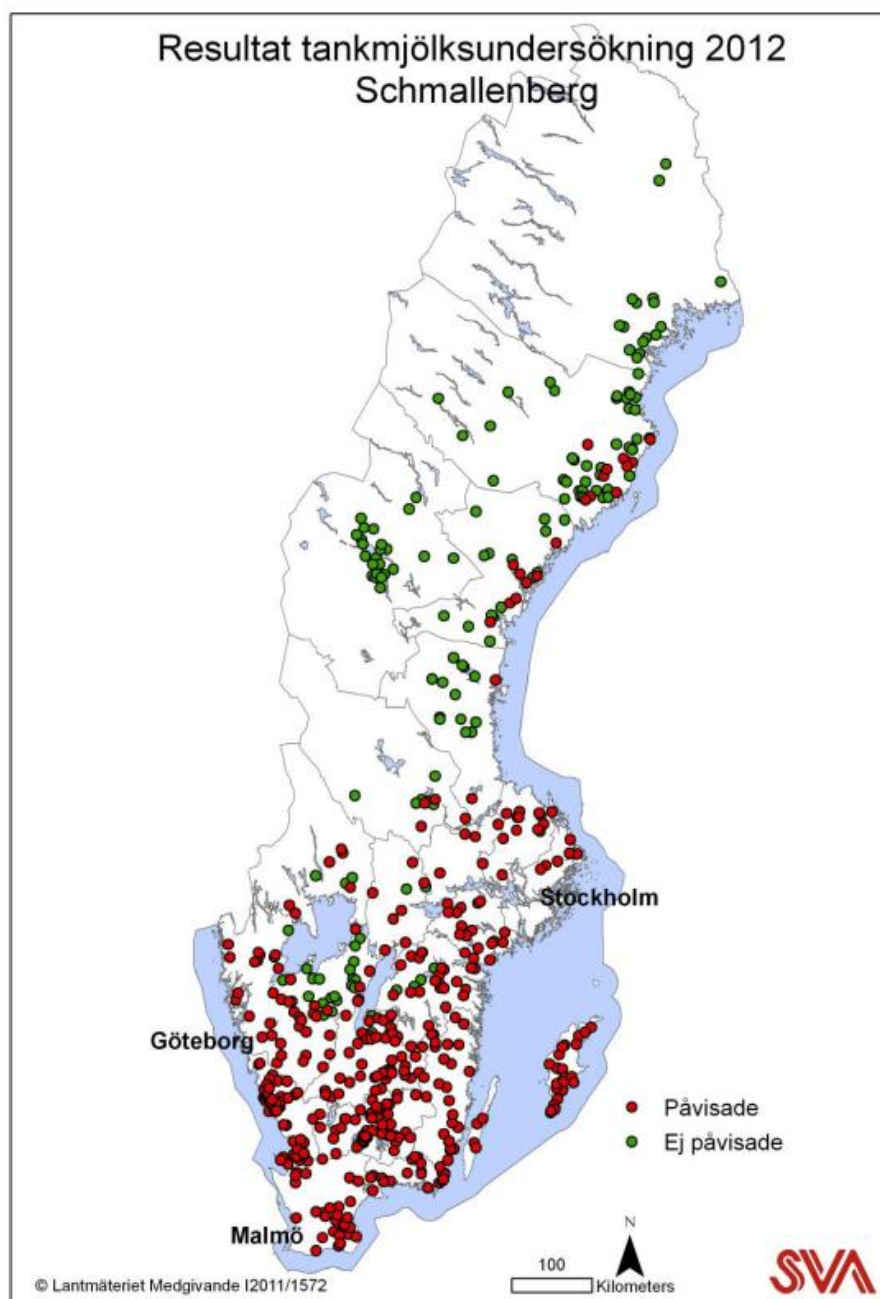
HÄNDELSEN OCH KONSTATERADE KONSEKVENSER

Situationen i Sverige

I slutet av 2022 bekräftades det första fallet av schmallenbergvirusinfektion i Sverige på nästan 10 år. Det rörde sig om ett dödfött lamm med missbildningar karaktäristiska för schmallenberginfektion från en besättning som fått flera missbildade eller dödfödda lamm under samma period och där även en ovanligt hög andel tackor ej blivit dräktiga. Under mars månad 2023, påvisades schmallenbergvirus (SBV) hos två dödfödda kalvar från olika besättningar i Mellansverige. Båda kalvarna föddes med missbildningar i form av vridna leder och vattenskalle (hydrocefalus). Den ena kalven hade även vriden ryggrad (tortikollis) och den andra en underutvecklad lillhjärna. En av kalvarna kom från en dikobesättning som fått problem med kastningar och där flera missbildade kalvar hade fötts. Drabbade besättningar ligger i Uppsala län, Östergötlands län och Värmlands län

Situationen i Europa

Schmallenbergvirus upptäcktes i Europa 2011 och spreds till ett stort antal länder. Efter 2014 har övervakningen av sjukdomen minskat kraftigt i Europa varför förekomsten sedan dess är osäker. Sjukdomsfall hos nötkreatur och får där virus har identifierats har dock rapporterats av och till under 2014–2021 i flera länder (till exempel Tyskland, Nederländerna, Storbritannien och Danmark) vilket visar att virus återigen har cirkulerat i dessa länder.

Figur 1. Resultat från en tankmjölksundersökning där 723 gårdar provtogs. Antikroppar mot schmallenbergvirus påvisades på 75% (n=541) av gårdarna och viruset fanns spritt över i stort sett hela landet.

Bakgrund

Sverige fick sitt första utbrott av schmallenbergvirus under 2012 med många drabbade djur i framförallt nöt- och fårbesättningar. Sjukdomen övervakades mellan 2011 och 2013 med hjälp av tankmjölksundersökningar och aktiv fosterövervakning och man kunde konstatera att viruset redan under 2012 hade spritts över större delen av landet (Fig. 1). Det är inte känt om virus har cirkulerat i Sverige under senare år.

Viruset är vektorburet och sprids med bitande svidknott. Infektion med schmallenbergvirus förlöper ofta obemärkt eller ger lindriga symtom hos drabbade djur. Om dräktiga djur smittas under första delen av dräktigheten kan dock virus överföras till fostret/fostren vilket bland annat kan leda till att fostren får missbildningar, föds döda eller dör strax efter födseln. Missbildningarna är oftast karakteristiska, till exempel ses deformerade ben, vriden hals och vattenskalle. I samband med missbildningar kan förlossningssvårigheter uppkomma.

I dagsläget har virus eller antikroppar mot virus påvisats hos idisslare (bl a nötkreatur, får, get, bison, hjortdjur), alpaka, hund, vildsvin och några zoodjur.

Sedan de första fallen rapporterades har flera studier gjorts för att undersöka risken för smitta till människa och Europeiska smittskyddsmyndigheten (ECDC) bedömer att det är mycket osannolikt att schmallenbergvirus utgör någon hälsorisk för människor. Det är inte heller farligt att äta kött eller att dricka mjölk från djur som haft infektionen.

Aktuell övervakning:

I nuläget övervakas sjukdom orsakad av schmallenbervirus genom passiv övervakning, vilket innebär att misstänkta fall kan skickas in till SVA för analys.

ANTAGANDEN OCH ANALYS

Utifrån SVA:s kännedom har i Sverige tre fall av infektion med schmallenbergvirus bekräftats sedan november 2022. Sannolikt finns det fler misstänkta fall som inte provtagits. Sjukdomen är dessutom inte anmälningspliktig, vilket gör att fall inte kommer myndigheterna till känna. De fall som nu påvisats har smittats under föregående vektorsäsong, och talar för att smitta cirkulerade i landet under sommaren 2022. SVA bedömer att det är sannolikt att virus även cirkulerat i andra län än i de där de bekräftade fallen finns. Även om fall påvisas nu (i mars) sker ingen smittspridning nu eftersom de vektorer som sprider smitta ännu inte är aktiva.

Det är inte känt om virus cirkulerade i landet under senare år, men det är troligt att så skett, om än i liten omfattning. Det har i sin tur medfört att en stor andel av nuvarande djurpopulation troligen inte exponerats för schmallenbergvirus och därför inte utvecklat immunitet mot viruset. Risken för nya fall av sjuklighet och abort ökar därför när virus återigen börjar cirkulera i landet. Det är i nuläget oklart om det handlar om en nyintroduktion till landet eller om smittan överlevt i låg grad i Sverige sedan det senaste utbrottet.

Vid misstänkta fall bör veterinär kontaktas. För att förebygga smitta kan man inför kommande knottsäsong försöka maximera exponering för ungdjur så att dessa kan bygga upp en immunitet innan de blir dräktiga. Ungtackor och ungetter bör betäckas tidigt på den knottfria säsongen.